

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра міжнародного публічного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 6 від «27» 02. 2020 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

**ПРАВО МІЖНАРОДНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ /
INTERNATIONAL RESPONSIBILITY LAW**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	доктор філософії	/	PhD
галузь знань	29 Міжнародні відносини	/	International Relations
спеціальність	293 Міжнародне право	/	International Law

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автори: Л.М. ДЕШКО, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного публічного права КНТЕУ.
А.Р. КАРАПЕТЯН, аспірант кафедри міжнародного публічного права КНТЕУ.

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародного публічного права 17.02.2020 р., протокол № 10.

Рецензенти: М. О. Медведєва, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Д. О. Заболотня, Генеральний секретар, керівник апарату Президента Українського національного комітету Міжнародної Торгової Палати.

ПРАВО МІЖНАРОДНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ /

INTERNATIONAL RESPONSIBILITY LAW

**РОБОЧА ПРОГРАМА
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	доктор філософії	/	PhD
галузь знань	29 Міжнародні відносини	/	International Relations
спеціальність	293 Міжнародне право	/	International Law

**СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ
(ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)**

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин / кредитів	з них			
		лекції	практичні (семінарські) заняття / МК	самостійна робота	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Еволюція права міжнародної відповідальності	12	2	2	8	Д, О, ТЗ
Тема 2. Міжнародно-протиправне діяння держави	14	2	2	10	Д, О, ТЗ
Тема 3. Зміст міжнародної відповідальності держави	14	2	2	10	Д, О, ТЗ
Тема 4. Імплементация міжнародної відповідальності держави	18	4	2	12	Д, О, ТЗ
Тема 5. Міжнародно-правові санкції	18	4	2	12	Д, О, ТЗ
Тема 6. Міжнародна відповідальність міжнародних організацій	14	2	2	10	Д, О, ТЗ
Разом	90/3	16	12	62	
Підсумковий контроль – залік					

Умовні скорочення: опитування – О; дискусія – Д; творче завдання – ТЗ.

**ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ, ПРАКТИЧНИХ
(СЕМІНАРСЬКИХ), САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ**

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год.
<p>Знати концепції права міжнародної відповідальності, поняття, тенденції розвитку права міжнародної відповідальності.</p> <p>Вміти застосовувати знання і розуміння щодо поняття міжнародної відповідальності, її правової природи, підстав для її виникнення, суб'єктів, видів та форм.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 1</p> <p>Еволюція права міжнародної відповідальності</p> <p style="text-align: center;">Лекція 1. Еволюція права міжнародної відповідальності План лекції.</p> <p>1. Міжнародний правопорядок, верховенство права та міжнародна відповідальність.</p> <p>2. Концепції права міжнародної відповідальності.</p> <p>3. Вплив доктрини на розвиток права міжнародної відповідальності.</p> <p>4. Еволюція поняття міжнародної відповідальності.</p> <p><u>Список рекомендованих джерел:</u> Основний: 1-6. Додатковий: 1-10.</p> <p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота здобувачів</i></p> <p>1. Підготуйте наукову доповідь на одну з тем «Місце і роль доктрини в праві міжнародної відповідальності»; «Етапи становлення права міжнародної відповідальності».</p> <p>2. Підготуйте аналітичну записку, в якій проведіть теоретично-семантичний аналіз поняття міжнародної відповідальності.</p> <p style="text-align: center;">Практичне заняття 1. Еволюція права міжнародної відповідальності Питання до заняття</p> <p>1. Правова природа міжнародної відповідальності, підстави для її виникнення, суб'єкти, види та форми.</p> <p>2. Кодифікація норм міжнародної відповідальності держав.</p> <p>3. Кодифікація норм міжнародної відповідальності міжнародних організацій.</p>	12

<p>Знати сутність міжнародно-протиправного діяння держави.</p> <p>Вміти визначати елементи міжнародно-протиправного діяння держави, кваліфікувати діяння держави як міжнародно-протиправне.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 2 Міжнародно-протиправне діяння держави Лекція 2. Міжнародно-протиправне діяння держави План лекції.</p> <p>1 Відповідальність держави за її міжнародно-протиправні діяння. Елементи міжнародно-протиправного діяння держави. Кваліфікація діяння держави як міжнародно-протиправного.</p> <p>2. Поведінка органів держави. Дії осіб або утворень, що здійснюють елементи державної влади. Поведінка органу, наданого в розпорядження однієї держави іншою державою.</p> <p>3. Перевищення повноважень чи порушення вказівок.</p> <p>4. Поведінка під керівництвом чи контролем держави.</p> <p><u>Список рекомендованих джерел:</u> Основний: 1-5. Додатковий: 3, 4, 7, 8, 10.</p>	14
	<p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота здобувачів</i></p> <p>1. Підготуйте аналітичну записку на одну з тем: «Поведінка, яка державою визнається і приймається за власну»; «Відповідальність держави у зв'язку з діями іншої держави»; «Індивід як суб'єкт міжнародної кримінальної відповідальності».</p> <p>2. Підготуйте тези на тему «Критерії визначення часу, впродовж якого тривало порушення міжнародного зобов'язання».</p> <p>3. Проаналізуйте справу заручників (бранців) Тегерану, справу Таджики, справу Аль-Джеда, справу Бехрамі проти Франції і Сараматі проти Франції, справу фабрики «Хорзов». Підготуйте аналітичний звіт.</p>	
	<p style="text-align: center;">Практичне заняття 2. Міжнародно-протиправне діяння держави Питання до заняття.</p> <p>1. Зміст і ознаки порушення міжнародного зобов'язання.</p> <p>2. Порушення, що складається з сукупного діяння.</p>	

	<p>3. Обставини, що унеможливають відповідальність держави: згода, самооборона, контрзаходи у зв'язку з міжнародно-протиправним діянням, форс-мажор, дії в стані лиха, дії в стані необхідності.</p> <p>4. Дотримання імперативних норм.</p> <p>5. Наслідки посилення на обставини, що унеможливають протиправність.</p>	
<p>Знати особливості змісту міжнародної відповідальності держави.</p> <p>Вміти застосовувати знання і розуміння щодо юридичних наслідків міжнародно-протиправного діяння, форм відшкодування збитків.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 3 Зміст міжнародної відповідальності держави Лекція 3. Зміст міжнародної відповідальності План лекції.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Юридичні наслідки міжнародно-протиправного діяння. 2. Обов'язок держави-порушниці виконати порушене зобов'язання. 3. Припинення державою-порушницею протиправного діяння, якщо воно продовжується, гарантування його не повторення надалі. 4. Відшкодування за збитки. 5. Неприпустимість посилення держави на своє національне законодавство для виправдання невиконання нею своїх зобов'язань. <p><u>Список рекомендованих джерел:</u> Основний: 1-5. Додатковий: 3, 4, 7, 8, 10.</p> <p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота здобувачів</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйте аналітичну записку на тему: «Застереження щодо «збільшення збитків» внаслідок свідомих чи необережних дій або бездіяльності потерпілої сторони». 2. Складіть таблицю «Форми відшкодування збитків, спричинених міжнародно-протиправним діянням». Наведіть приклади застосування тих або інших форм такого відшкодування. <p style="text-align: center;">Практичне заняття 3. Зміст міжнародної відповідальності Питання до заняття.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Реституція. 2. Компенсація. 	14

	<p>3. Сатисфакція.</p> <p>4. Відсотки.</p> <p>5. Серйозні порушення зобов'язань, що впливають з імперативних норм загального міжнародного права.</p>	
<p>Знати особливості імплементація міжнародної відповідальності держави</p> <p>Вміти застосовувати знання і розуміння проблем імплементація міжнародної відповідальності держави, формувати судження про право потерпілої держави ініціювати відповідальність держави-порушника, а також прядку притягнення до відповідальності державами, іншими, ніж потерпіла.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 4</p> <p style="text-align: center;">Імплементація міжнародної відповідальності держави</p> <p style="text-align: center;">Лекція 4</p> <p style="text-align: center;">Імплементація міжнародної відповідальності держави</p> <p style="text-align: center;">План лекції.</p> <p>1. Поняття «ініціювання відповідальності» (invocong responsibility).</p> <p>2. Притягнення до відповідальності потерпілою державою: доктринальні підходи.</p> <p>3. Право потерпілої держави ініціювати відповідальність держави-порушника.</p> <p style="text-align: center;">Лекція 5</p> <p style="text-align: center;">Імплементація міжнародної відповідальності держави</p> <p style="text-align: center;">План лекції.</p> <p>1. Звернення потерпілої держави з вимогою до держави-порушника чи до компетентної міжнародної установи, допустимість вимог.</p> <p>2. Мовчазна згода.</p> <p>3. Втрата права потерпілої держави ініціювати відповідальність держави-порушника.</p> <p><u>Список рекомендованих джерел:</u> Основний: 1-5. Додатковий: 3, 4, 7, 8, 10.</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота здобувачів</p> <p>1. Підготуйте наукову доповідь на тему: «Мета і межі контрзаходів. Пропорційність».</p> <p>2. Підготуйте аналітичну записку на тему «Множинність відповідальних держав».</p>	18
	<p style="text-align: center;">Практичне заняття 4.</p> <p style="text-align: center;">Імплементація міжнародної відповідальності</p> <p style="text-align: center;">Питання до заняття.</p> <p>1. Множинність потерпілих держав.</p>	

	<p>2. Зобов'язання потерпілої держави, яких вона повинна дотримуватися і під час застосування контрзаходів.</p> <p>3. Умови застосування контрзаходів.</p> <p>4. Припинення контрзаходів.</p> <p>5. Заходи, які вживаються державами, іншими, ніж потерпіла.</p>	
<p>Знати співвідношення понять «санкції», «примусові заходи», «контрзаходи», особливості застосування міжнародно-правових санкцій.</p> <p>Вміти застосовувати знання і розуміння проблем щодо розробки, ухвалення та реалізації санкцій до порушників норм міжнародного права, застосовувати знання і розуміння при визначенні стану національного законодавства з виконання санкційних рішень Ради Безпеки ООН.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 5 Міжнародно-правові санкції Лекція 6. Міжнародно-правові санкції План лекції.</p> <p>1. Міжнародно-правові санкції: поняття, основні концепції. 2. Концепція цілеспрямованих санкцій. 3. Торгові санкції Ради Безпеки ООН. 4. Фінансові санкції Ради Безпеки ООН. 5. Ембарго на постачання зброї.</p> <p style="text-align: center;">Лекція 7. Міжнародно-правові санкції План лекції .</p> <p>1. Санкції, пов'язані з перериванням повітряного сполучення. 2. Санкції, пов'язані із заборонаю на в'їзд до інших країн. 3. Дипломатичні санкції Ради Безпеки ООН. 4. Санкції, спрямовані на обмеження або припинення наукового співробітництва.</p> <p><u>Список рекомендованих джерел:</u> Основний: 1-4. Додатковий: 3, 4, 7, 9, 10.</p>	18
	<p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота здобувачів</i></p> <p>1. Підготуйте аналітичну записку на тему «Система цілеспрямованих санкцій Ради Безпеки ООН», в якій розкрити питання: економічні санкції Ради Безпеки ООН; ембарго на постачання зброї; санкції, пов'язані з перериванням транспортного сполучення; дипломатичні санкції Ради Безпеки ООН; санкції, спрямовані на обмеження або припинення наукового співробітництва.</p> <p>2. Підготуйте тези доповіді на тему «Застосування цілеспрямованих санкцій у практиці Ради Безпеки ООН».</p>	

	<p>Практичне заняття 5 Міжнародно-правові санкції Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Санкції Ради Безпеки ООН, спрямовані на боротьбу з тероризмом. 2. Санкції Ради Безпеки ООН у зв'язку з порушенням режиму нерозповсюдження ядерної зброї. 3. Застосування санкцій Радою Безпеки ООН для врегулювання збройних конфліктів неміжнародного характеру. 	
<p>Знати особливості міжнародної відповідальності міжнародних організацій</p> <p>Вміти пропонувати варіанти вирішення проблем міжнародної відповідальності міжнародних організацій</p>	<p>Тема 6 Міжнародна відповідальність міжнародних організацій Лекція 8. Міжнародна відповідальність міжнародних організацій План лекції.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародна організація, правила міжнародної організації, орган міжнародної організації, агент міжнародної організації. 2. Відповідальність міжнародної організації за її міжнародно-протиправні діяння. 3. Елементи міжнародно-протиправного діяння міжнародної організації. 4. Кваліфікація діяння міжнародної організації як міжнародно-протиправного. 5. Поведінка органів або агентів міжнародної організації. <p>6. Список рекомендованих джерел: Основний: 1-5. Додатковий: 1, 5, 6, 7, 9, 10.</p> <p>Самостійна робота здобувачів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйте наукову доповідь на тему «Критерії визначення часу, впродовж якого триває порушення міжнародного зобов'язання». 2. Підготуйте аналітичну записку на одну з тем «Відповідальність міжнародної організації у зв'язку з діями держави чи іншої міжнародної організації», «Відповідальність держави в зв'язку з поведінкою міжнародної організації». 3. Підготуйте тези на одну з тем «Міжнародно-протиправне діяння міжнародної організації»; «Зміст міжнародної відповідальності міжнародної організації». 	<p>14</p>

	<p style="text-align: center;">Практичне заняття 6</p> <p style="text-align: center;">Міжнародна відповідальність міжнародних організацій</p> <p style="text-align: center;">Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дії осіб або утворень, що здійснюють елементи державної влади. 2. Поведінка органів держави або органів чи агентів міжнародної організації, наданих в розпорядження іншій міжнародній організації. 3. Перевищення повноважень чи порушення вказівок. 4. Поведінка, яка міжнародною організацією визнається і приймається за власну. 5. Зміст і ознаки порушення міжнародного зобов'язання. 	
	Разом	90

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти

1. Віденська Конвенція про право міжнародних договорів 1969 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118.
2. Делійська Декларація БРІКС від 29 березня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/>
3. Резолюція ГА ООН № 56/689 «Відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння» від 12 грудня 2001 р. URL: <https://www.un.org/ru/ga/56/docs/56res2.shtml>.
7. Резолюція ГА ООН № А/63/10 «Міжнародно-правова відповідальність міжнародних організацій». URL: <https://legal.un.org/ilc/reports/2011/russian/chp5.pdf>.
8. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН. Підсумковий Документ Світового Саміту 2005 № 60/1 від 24 жовтня 2005 г. Док. ООН А / RES / 60/1.
9. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 61/36 «Розподіл збитків у разі транскордонного шкоди, заподіяної в результаті небезпечних видів діяльності» від 04 грудня 2006 р. Док. ООН А / RES / 61/36.
10. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 62/68 «Розгляд питання про запобігання транскордонної шкоди від небезпечних видів діяльності та розподіл збитків в разі такої шкоди» від 06 грудня 2007 р. Док. ООН А / RES / 62/68.
11. Резолюція Ради Безпеки ООН №216 від 12 листопада 1965 р. Док. ООН S / RES / 216.
12. Резолюція Ради Безпеки ООН №662 від 9 серпня 1990 р. Док. ООН S / RES / 662.
13. Резолюція Ради Безпеки ООН №827 від 25 травня 1993 р. Док. ООН S / RES / 827.

14. Резолюція Ради Безпеки ООН №1556 від 30 липня 2004 р. Док. ООН S / RES / тисяча п'ятсот п'ятьдесят шість.
15. Резолюція Ради Безпеки ООН №1591 від 28 березня 2005 р. Док. ООН S / RES / 1591.
16. Резолюція Ради Безпеки ООН №1674 від 28 квітня 2006 р. Док. ООН S / RES / 1674.
17. Резолюція Ради Безпеки ООН №1704 від 25 серпня 2006 р. Док. ООН S / RES / 1704.
18. Резолюція Ради Безпеки ООН №1769 від 31 липня 2007 р. Док. ООН S / RES / 1769.
19. Резолюція Ради Безпеки ООН №2063 від 31 липня 2012 р. Док. ООН S / RES / 2063.
20. Резолюція № 3281 (XXIX) від 12 грудня 1974 р. «Хартія економічних прав і обов'язків держав». Прийнята на 2315 Пленарному засіданні 29 сесії Генеральної Асамблеї ООН. Док. ООН A / RES / 3281.
21. Резолюція Ради Безпеки ООН від 31 июля 2012 р. S / Res / 2063. Док. ООН S / RES / 2063.
22. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588.
23. Статут Міжнародного суду 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
24. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн осі від 8 серпня 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201.
25. Статут Міжнародного кримінального трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території Руанди, та громадян Руанди, відповідальних за геноцид та інші подібні порушення, вчинені на території сусідніх держав за період з 1 січня 1994 року по 31 грудня 1994 року, від 8 листопада 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d65.
26. Статут Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території колишньої Югославії з 1991 року від 25 травня 1993 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU93375>.
27. Статут ООН від 26 червня 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

Основний

- 1 Henriksen A. International Law: Second Edition. Oxford University Press. London, 2019. 384 p.
2. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.
3. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Буроменський, М. М. Гнатовський та ін.]; за заг. ред. В. В. Мицика. – Харків : Право, 2018. Т. 2. 624 с.

4. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін.]; за заг. ред. В. В. Мицика. – Харків : Право, 2019. Т. 1. Основи теорії. 416 с.

5. Андрейченко С. С. Концепція атрибуції поведінки державі в міжнародному праві : монографія. Фенікс, 2015. 578 с.

6. Денисова Д.О. Відповідальність міжнародних організацій: монографія / Д. О. Денисова ; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. А. І. Дмитрієва. Одеса : Фенікс, 2014. 323 с.

Додатковий

1. Zubok V. International Relations: 3 edition. Oxford University Press, 2019. 464 p.

2. Аносова Ю.В. Юрисдикція міжнародних судових органів щодо злочину геноциду: Дис. ... кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.11 «Міжнародне право» (293 – Міжнародне право). Національний університет «Києво-Могилянська академія», Київ, 2018. 270 с. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14809/Anosova_Yurysdyktsiia_mizhnarodnykh_sudovykh_orhaniv_shchodo_zlochynu_henotsydu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

3. Важна К.А. Концепція кримінальної відповідальності держави: можливість реалізації в сучасному міжнародному праві : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 292 с. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/31750/1/Важна%20К.А._Монографія_Концепція%20кримінальної%20відповідальності%20держави_2017р..pdf

4. Задорожній О.В. Анексія Криму – міжнародний злочин: монографія. Київ: К.І.С., 2015. 678 с.

5. Задорожній О.В. Генеза міжнародної правосуб'єктності України: монографія. Київ: К.І.С., 2014. 688 с.

6. Задорожній А.В. Российская доктрина международного права после аннексии Крыма: монографія. Київ: К.І.С., 2015. 188 с.

7. Задорожній О.В. Міжнародне право в міждержавних відносинах України і Російської Федерації 1991–2014: монографія. Київ: К.І.С., 2014. 960 с.

8. Задорожній О.В. Порушення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права: монографія. Київ: К.І.С., 2015. 712 с.

9. Малишева Ю. В. Цілеспрямовані санкції та їх застосування Радою Безпеки ООН: Дис. ... кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.11 «Міжнародне право» (293 – Міжнародне право). К., 2016. 253 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/malisheva-yu.v.-tsilespryamovani-sanktsiyi-ta-yih-zastosuvannya-radoyu-bezpeki-oon-_d_.pdf

10. Сіваш О.М. Кодифікація Комісією міжнародного права норм міжнародно-правової відповідальності. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2017_4_37/

11. Чехович Т. Передумови та підстави виникнення міжнародно-правової відповідальності. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки. 2010. Вип. 84. С. 31–35.

Internet-ресурси

1. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Сайт ООН. URL: <http://www.un.org>
3. Сайт Комісії міжнародного права. URL: <http://www.un.org/law/ilc>
4. Сайт Міжнародного кримінального суду. URL: <http://www.icc.int>
5. Сайт Міжнародного суду ООН. URL: <http://www.icj-cij.org>
6. Сайт Європейського Союзу. URL: <http://europe.eu.int>
7. Сайт Ради Європи. URL: <http://www.coe.in>
8. Vienna Convention on the Law of Treaties. URL: <http://www.eisil.org/>
9. Сайт бібліотеки ООН. URL: <https://library.un.org>
10. British Library. URL: <http://www.bl.uk/onlinegallery/index.html>